

**Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний університет
Факультет фізичного виховання та спорту
Кафедра медико-біологічних основ фізичного виховання та спорту**

**ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ
ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ
ІГОР**

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент 4 курсу, групи 411 денної
форми навчання
спеціальності:
014. Середня освіта (Фізична культура)
Освітньо-професійна програма:
«Середня освіта (фізична культура)»
Завгородній Владислав
Керівник: к.н.ф.в.с, доцент Возний С.С.
Рецензент: к.п.н., доцент Пришва О.Б.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	5
1.1. Педагогічна сутність та керування пізнавальними інтересами дітей та підлітків.....	5
1.2 Виховання та розвиток в учнів інтересу до уроків фізичної культури.....	9
1.3. Особливості фізичного виховання учнів початкових класів.....	12
1.4. До питання застосування прийомів ігрового методу на заняттях з фізичної культури учнів початкових класів.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	20
2.1. Методи дослідження.....	20
2.2. Організація дослідження.....	22
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ІНТЕРЕСІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	23
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

ВСТУП

Актуальність теми. Діти молодшого шкільного віку, як відомо, характеризуються досить високою природною руховою активністю. Тому цей факт є важливою передумовою до створення перспектив міцного включення фізичної культури до основного способу життя дітей. Визначальною основою виховання, а також навчання є піклування про здоров'я дітей та підлітків, тому, в першу чергу, перед вчителем постає проблема підбору найбільш раціональних засобів впливу на учнів з метою їх нормального фізичного розвитку. До одного із ефективних засобів, які створюють умови формування в учнів початкових класів інтересу до фізичної культури, є застосування на уроках та у позаурочний час рухливих ігор.

Проблема постійного вдосконалення системи фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку привертає увагу науковців. Лиш е останнім часом були розроблені методики фізичного виховання дітей певного віку зі спрямуванням на розвиток їх творчості, на розвиток в них фізичних якостей та формування основних рухів. Також вченими встановлений досить тісний зв'язок між їх фізичним та розумовим вихованням. Вченими обґрунтована методика занять об'єднуючого характеру, яка сприяє забезпеченню розвитку пізнавальних здібностей дітей та підлітків на базі високого рівня їх рухової активності.

Різноманітні розроблені інноваційні напрямки, зокрема застосування рухливих ігор, в системі фізичного виховання учнів початкових класів, значення своєчасної їх фізичної зустрічається у дослідженнях, наприклад Е.С. Вільчковського, Б.М. Шияна, О.Д. Дубогай та ін. [7, 11, 28].

Проблема постійного цілеспрямованого формування інтересів на даний час у сучасній психології ще не повністю розроблена, її вирішення має визначальну роль для практики навчання та виховання дітей та підлітків. Проблема формування зацікавленості безпосередньо до

систематичних занять фізичною культурою і спортом на сьогодні ще досить мало висвітлена у зв'язку з недостатнім обсягом, як педагогічних, так і психологічних досліджень, що й обумовило актуальність вивчення цієї теми.

Мета роботи – дослідити вплив рухливих ігор у формуванні інтересу до занять фізичною культурою учнів початкових класів.

Завдання роботи:

1. Вивчити педагогічні особливості формування інтересу до занять фізичною культурою учнів молодшого шкільного віку.
2. Розглянути роль рухливих ігор у формуванні зацікавленості до уроків фізичної культури дітей молодшого шкільного віку.
3. Дослідити рівень сформованості інтересу до занять фізичною культурою учнів початкових класів засоби рухливих ігор.

Об'єкт дослідження - освітній процес з фізичної культури учнів початкових класів.

Предмет дослідження – рухливі ігри як засоби формування інтересу учнів початкових класів до занять фізичною культурою.

Практичне значення. Матеріали даної роботи можна буде використовувати вчителями під час уроків фізичної культури у загальних закладів середньої освіти у роботі з учнями початкових класів, під час індивідуальних самостійних заняттях з фізичного виховання з метою підвищення інтересу школярів до уроків фізичної культури.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, анкетування учнів; бесіди; педагогічне спостереження; статистичний аналіз.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 37 сторінках друкованого тексту. Складається зі вступу, трьох розділів, містить висновки та список використаних джерел літератури. Містить п'ять таблиць, ілюстрована 8 рисунками. Бібліографія складає 28 джерел українською та російською мовами.

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

1.1. Педагогічна сутність та керування пізнавальними інтересами дітей та підлітків

Інтерес є дуже складною і одночасно значною для людини її особистості утворення, що може охарактеризоване як певна вибірна спрямованість людини, також її уваги, думок, різних помислів. Крім цього інтерес можна розглядати як прояв емоційної, а також розумової активності та ін.

Г.І. Шукіна розглядає інтерес як вибірккову спрямованість ряду психічних процесів людини на різні об'єкти та явища оточуючого світу, певну тенденцію і потребу конкретної особистості займатись певною визначеною діяльністю, що приносить для неї задоволення. Інтерес також можна розглядати як потужний збудник підвищення активності особистості, при цьому діяльність відбувається більш захоплююче та продуктивніше тощо.

Виділяють декілька етапів у розвитку інтересу, зокрема це зацікавленість, допитливість, високий пізнавальний та теоретичний інтерес.

Пізнавальний інтерес буде вищим етапом розвитку учнів, тобто намаганням самостійно розв'язати поставлені проблемні питання, розкриття причинно-наслідкових зв'язків тощо.

Ці етапи розвитку інтересу, без виключення, можуть змінювати, взаємопов'язувати між собою всі явища, засвоєння знань та пізнавань чогось нового.

Сутність пізнавального інтересу слід виділяти в тому, що об'єктом його може бути процес пізнання, він характеризується високим прагненням проникати в сутність явищ, пізнанням відомих теоретичних

основ деякої галузі знань, стійким прагнення до систематичного більш глибокого її вивчення.

Слід виділити основні ознаки пізнавального інтересу, до яких відносять динамічність, лінійний рух від явища до сутності, визначення глибоких зв'язків, а також оволодіння закономірностями. Ці ознаки прояву пізнавального інтересу утворюються та проявляються досить поступово. Безпосередньо пізнавальний інтерес є сплав досить важливих для розвитку особистості ряду психічних процесів. Під час інтелектуальної діяльності проявляється певний активний пошук, готовність до розв'язування завдань, різноманітні емоційні прояви тощо.

Пізнавальний інтерес в закладах загальної середньої освіти може виникати в учнів на основі змісту різних навчальних предметів, а також оволодіння якими створює основне призначення учнів. Тобто, в сферу пізнавального інтересу можуть включатися не лише набуті знання, а ще й процес оволодіння цими знаннями, процес учіння в загалі, а це дозволяє отримувати необхідні способи пізнання та сприяє системному поступальному руху суб'єкта навчання.

У пізнавальному інтересі можуть знайти своє вираження багато важливих для навчання та загального розвитку моментів [4]:

- в ньому може бути виражена єдність об'єктивної та суб'єктивної сторін навчальної діяльності;

- відчутно проявляється певна закономірність переходу від зовнішнього до внутрішнього, а це складає сутність розвивального навчання. Тому пізнавальний інтерес є лакмусовим папірцем, який дозволяє перевірити, а також відчутти вплив витрачених під час навчального процесу різних засобів;

- органічне поєднання всіх важливих процесів для особистості, а саме інтелектуальні, емоційні та вольові;

- активізується вся пізнавальна діяльність взагалі та психічні процеси, які лежать в її основі, зокрема сприймання, увага, пам'ять, уява тощо.

Дуже важливим фактором у вихованні учнів є позитивне ставлення до навчання, активізації їх освітніх інтересів виступає емоційна сфера учнів.

Слід також відмітити, що пізнавальний та фізкультурний інтерес між собою тісно пов'язані. Зокрема, фізкультурний інтерес є частиною більш широкого пізнавального інтересу, містить елементи пізнавального інтересу.

Формування пізнавальних інтересів вимагає певних умов та залежить від кваліфікованого педагогічного керівництва, чіткого встановлення органічного поєднання системи науки, пізнання цієї науки, а також системи її викладання в закладах освіти [2].

Формування позитивного ставлення до освітньої діяльності буде залежати від різних умов, зокрема від знання педагогом готовності дитини до навчання, визначаючи її як серйозну відповідальну та наполегливу працю. Крім цього, залежатиме від знання вчителем відношення учнів до школи, до знань, які надаються, до навчальних предметів, від організації освітньо-виховного процесу, використання дитячих можливостей до засвоєння різноманітних знань.

Важлива умова формування інтересу - це розуміння дитиною змісту та значення того, що вивченого. Наступною важливою умовою підвищення інтересу є наявність чогось нового у змісті того, що вивчилося, а також, і в самому підході до його розгляду. Третя умова виховання пізнавального інтересу - це емоційна привабливість самого процесу навчання. Слід прагнути, щоб здобуті під час уроків знання могли викликати в учнів певний емоційний відгук, могли активізувати їх моральні, а також інтелектуальні та естетичні почуття.

Наступною умовою виховання інтересу можна виділити наявність певної оптимальної системи виконання тренувальних творчих завдань, пізнавальних завдань тощо.

Отже, аналіз психолого-педагогічних джерел літератури дозволяє

розкриває закономірності формування пізнавального інтересу дітей до знань під час уроків фізичної культури, виражає мотив до освітньої діяльності учнів.

Керування педагогічним процесом - це досить впорядковані системи, які спрямовані на керування певною групою чи колективом. Цей процес є багатофакторним, цілеспрямованим процесом певної дії методів управління на керований об'єкт, а також варіативність та підбір різних методичних прийомів, засобів навчання, освітніх технологій тощо.

У теорії та практиці керування освітнім процесом часто використовуються різні графічні, тестові, статично-динамічні моделі та ряд інших. Застосування їх надає змогу об'єктивно визначити та описати різні явища, відобразити вже існуючі зв'язки процесів, пояснювати результати та галузь їх застосування.

Вчитель постійно керує діяльністю учнів під час кожного уроку, при цьому формує в них різні прийоми розумової діяльності, здатність до аналізу, встановлення взаємних та причинно-наслідкових зв'язків, вміння порівнювати, узагальнювати, а також систематизувати вже добуті знання, і робити висновки. Перелаштовуючи зміст навчального матеріалу, вчитель може задавати напрямок розвитку розумової діяльності своїх вихованців одночасно коригувати хід пізнання [25].

Внесення нових елементів до структури пізнавальної діяльності учнів, а також її збагачення проходить з врахуванням їх підготовки до пошукової діяльності, способів розв'язання різних проблем, які з'являються.

Для підвищення ефективності навчальної діяльності учнів необхідно продумувати різні форми уроку, що забезпечують високу пізнавальну активність школярів, чітко сформулювати мету, створення умов, при яких теорія може поєднуватися з практикою (наприклад, експеримент, лабораторна робота чи робота на певній навчально-дослідній ділянці).

Під час традиційної організації освітнього процесу на уроці може переважати певна інформаційна діяльність учителя, і при цьому, школярам

відводиться роль таких собі пасивних слухачів. Тому важливого значення відводиться організації освітньої діяльності, що спрямовувала учнів на їх самостійне здобуття знань (наприклад, самостійна робота з науково-популярною літературою чи натуральними об'єктами, різними підручниками, електронними ресурсами тощо).

Під час уроків фізичної культури школярам не треба бути пасивними слухачами, а завжди бути активними. Зокрема, після пояснень вчителя поставлених завдань уроку вони активно виконують різноманітні рухові вправи та завдання.

1.2 Виховання та розвиток в учнів інтересу до уроків фізичної культури

Для підвищення зацікавленості дітей до занять фізичною культурою їх необхідно постійно мотивувати та заохочувати до занять нею. Основним компонентом у структурі навчання рухових дій під час уроків фізичної культури, як відомо є мотивація учнів до цих занять. Її визначають як досить складну багаторівневу систему різних збудників, яка включає різні потреби, мотиви, ідеали, прагнення, різні установки, емоції та цінності. Активність людини в більшості випадків визначається метою діяльності. Певна специфіка людської мотивованої розкривається в тому, що вона є цілеспрямованою, і завжди. Мотив – це те, що може стимулювати людину до якоїсь певної дії [6]. Являє собою внутрішню рушійну силу, яка спонукає людину до певної діяльності. Мотиви тісно залежать від різних зовнішніх спонукань, вони в свою чергу, сприяють або навпаки не сприяють здійсненню певної активної діяльності. Цими спонуканнями до діяльності є матеріальні, духовні або ж культурні потреби, що в свою чергу можуть породжувати інтереси. У певному загальному розумінні мотив визначається тим чинником, який стимулює людину до певної конкретної дії. Висока активність людини в цілому визначається метою її діяльності.

Особливість людської мотивованої діяльності може полягати в тому, що вона є цілеспрямованою.

Мотивація по певної діяльності може бути близька та віддалена [3]. Можна виділити мотиви за рівнем усвідомлення. Тобто бувають яскраво та чітко усвідомлені мотиви, хоча в багатьох людей можуть діяти не усвідомлені спонукання.

Одним із важливих компонентів навчальної мотивації є, як відомо, високий інтерес. Важливою умовою формування інтересу до систематичних уроків фізичної культури є певне надання учням можливості проявляти свої можливості та здібності. Тому, чим активніші методи навчання, які застосовуються, тим легше можна зацікавити учнів.

Основою для формування мотивації дітей та підлітків до регулярних занять фізкультурою чи спортом є постійне формування у них вміння і бажання до самостійних занять фізичними вправами. Слід також виділити як фактор мотивації оволодіння учнями теоретичними знаннями, що здійснюється під час спеціальної теоретичної частини уроку. Важливе значення набуває планування навчальних занять з урахуванням різноманітних рівнів фізичної підготовленості учнів, а також дотримання принципу досягнення особистих рекордів, застосування спеціальних тренувальних засобів у процесі самостійних занять.

Формування в учнів інтересу до фізичної культури є важливою умовою для їх успішного здійснення фізичного виховання. Тільки так можна досягти всебічного розвитку учнів, а також зміцнення їх здоров'я чи підтримання на досить високому функціональному рівні як фізичних, так і психічних сил, можливостей, у випадку коли учні з підвищеним інтересом відносяться до уроків фізичної, а також за власним бажанням намагаються відвідувати заняття в групах загальної фізичної підготовки чи під час відвідування спортивних секцій, можуть виконують різні фізичні вправи в домашніх умовах, оптимально проводити вихідні дні чи канікули [13].

Важливими педагогічними умовами, які сприяють підтримці та розвитку високого стійкого інтересу учнів до занять фізичною культурою є використання різноманіття засобів, методів та способів організації учнів під час уроків фізичної культури. Можливість застосування ігрового та змагального методів під час етапу вдосконалення засвоєних рухів, а також забезпечення ясного, точного та глибокого розуміння ними значення кожної навчальної теми або розділу програми. Високому інтересу сприяє також постановка конкретних посильних для конкретного учня завдань навчання чи тренування, застосування певного нестандартного інвентарю чи обладнання тощо.

Інтерес до фізичної культури відбувається через опанування знаннями, уміннями та навичками виконання фізичних вправ, різних спортивних ігор, які задовольняють потреби та відповідають мотивам, при цьому створюють позитивний настрій. Позитивний інтерес до систематичних занять фізичною культурою є пізнавальною формою спрямованості особистості на сам предмет пізнання [27].

В основі формування інтересу до занять фізичною культурою також лежать педагогічний принцип свідомості та активності учнів. Цей принцип полягає в тому, що учень має розуміти сутність поставлених завдань та бути зацікавленим у їх розв'язанні.

Для розвитку інтересу до занять фізичною культурою застосовують наступні способи:

1. Навчання, що може захоплювати, наприклад, новизна навчального матеріалу; застосування яскравих прикладів та фактів під час викладу нового матеріалу, показ практичного застосування знань у залежності із життєвими планами та певними орієнтаціями учнів тощо.
2. Застосування нових та нетрадиційних форм навчання, наприклад, проблемне та евристичне навчання; використання мульти-медіа-систем; інтерактивних комп'ютерних засобів тощо.

3. Взаємонавчання, наприклад рецензування відповідей своїх товаришів або ж допомога відносно слабкішим учням тощо.

4. Прийняття участі у дискусіях чи обговореннях, зокрема відстоювання своєї власної думки, постановка запитань до своїх друзів або до вчителів фізичної культури, а також аналіз особистих пізнавальних та практичних дій тощо [17].

1.3. Особливості фізичного виховання учнів початкових класів

Слід відмітити, що під час здійснення розумової діяльності учнів, які навчаються у початкових класах ми можемо спостерігати суттєве зростання обсягу цієї діяльності, а також при цьому значно обмежується рухова активність цих дітей, знижується можливість перебувати на свіжому повітрі. Виходячи з цього важливим є розуміння створення оптимально побудованого процесу фізичного виховання учнів молодших класів. Тоді цей процес сприятиме всебічному гармонійному розвитку особистості школярів, бути необхідною умовою для підвищення в дітей їх розумової працездатності [3, 6, 9, 12, 14, 17, 18, 22].

Чітко організовані заходи щодо здійснення фізичного виховання протягом кожного дня можуть сприяти певному розширенню функціональних можливостей дитячого організму, можуть підвищувати результативність їх розумової працездатності, а також знижувати розвиток стомлюваності.

До основних завдань фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку відносять зміцнення здоров'я, сприяння гармонійного фізичного розвитку, формувати необхідних рухові вмінь та навичок. Важливим результатом процесу фізичного виховання даним контингенту школярів є забезпечення учнів необхідними знаннями про фізичну культуру, їх особисту гігієну та правила загартовування, сприяння розвитку фізичних якостей; підвищення постійного інтересу та потреб до

фізичної культури, виховання різних позитивних морально-вольових якостей тощо [21].

Зміцнення здоров'я, а також сприяння гармонійному фізичному розвитку має стати важливим основним завданням початкової школи тому, що фізичний стан, здоров'я будуть основою для розвитку розумових та фізичних можливостей дітей.

Правильно організований процес фізичного виховання та рухової активності учнів буде забезпечувати розвиток різних систем організму покращувати обмін речовин та енергії, підвищувати тонус життєдіяльності школярів. Заняття фізичною культурою, за необхідності необхідно проводити на свіжому повітрі, що сприятиме загартовуванню, але якщо заняття будуть проводитися в спортивному залі, то дотримуватися необхідних гігієнічних вимог. Виконання вправ для правильної постави, ранкова гімнастика, фізкультхвилинки є необхідними засобами фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Формування різних рухових умінь та навичок в учнів молодших класів має відповідати навчальній програмі, а саме застосування вправ з гімнастики, легкої атлетики, або ж рухливих ігор та плавання. Дотримання правильної техніки виконання різних фізичних вправ є важливим завданням фізичного виховання. До того ж правильна техніка виконання фізичних вправ сприяє формуванню необхідних навичок життєво необхідних рухів, може сприяти розвитку в дітей вміння правильно розділяти зусилля, ефективно виконувати різні рухи тощо [2, 3, 18].

Важливе значення має розвиток у школярів цього вікового періоду рухів руками дрібної моторики, що є дуже важливим завданням у початковій школі.

Також дуже важливо, щоб учні отримували уявлення про основи раціонального рухового режиму, усвідомлювати значення виконання ранкової гігієнічної гімнастики, уроків фізичної культури, застосування

активного відпочинку в позаурочний час, володіти правилами загартовування тощо.

Набуття учнями знань з фізичної культури є необхідною умовою для більш свідомого оволодіння новим навчальним матеріалом, сприяє розвитку інтересу та звички регулярних занять фізичними вправами. Немаловажливу роль відіграють знання з фізичної культури під час формування умінь для самостійних занять фізичними вправами, а також у формуванні усвідомленого переконання щодо необхідності систематичних занять фізичними вправами, загартовуватися. Всі ці фактори сприяють фізичному розвитку, дозволяють зміцненню здоров'я школярів, вихованню необхідного ставлення до свого власного здоров'я, запобігання появи шкідливих для здоров'я звичок [15, 18].

Розвиток фізичних якостей під час уроків фізичної культури, слід розвивати в учнів як і формування в них рухових навичок. Від розвитку фізичних якостей багато в чому залежать у багатьох фізичним вправам шкільної програми.

У молодшому шкільному віці досить активно можуть розвиватися інтереси, звички. Важливим завданням є прикріпити бажання в них до занять фізичною культурою. Учні які мають високий інтерес до уроків фізичної культури, можуть вже з власної ініціативи відвідувати ще й додаткові заняття, наприклад у шкільних секціях або самостійно виконувати фізичні вправи, щоб досягнути всебічного фізичного розвитку та зміцнення здоров'я.

Слід також відмітити, що учні під час виконання фізичних вправ проявляють свою цілеспрямованість, волю, а також дисциплінованість, вміння зібрати під час необхідного для цього моменту всі свої існуючі фізичні і духовні сили. Діти привчаються проявляти свої почуття дружби, виховують навички культури поведінки, колективізму тощо. Під час спільної практичної діяльності вони набувають навичок правильної поведінки. Добре організоване виконання фізичних вправ у групі або ж із

застосуванням командних ігор, чи прийняття участі у змаганнях сприяють нормальному входженню дитини до учнівського колективу, виховувати в неї адекватної звички жити за інтересами всього колективу.

До найбільш розповсюджених організованих форм фізичного виховання учнів початкових класів відносять уроки фізичної культури; різноманітні фізкультурно-оздоровчі заходи у режимі навчального дня (наприклад, гімнастика до початку уроків, виконання фізкультурних хвилинок під час уроків, ігри та різноманітні фізичні вправи під час перерв чи у режимі продовженого дня); форми позакласної фізкультурно-масової роботи (наприклад, заняття у гуртках та спортивних секціях, участь у змаганнях); форми позашкільної спортивно-масової роботи (наприклад, за основним місцем проживання, заняття в ДЮСШ, різних спортивних товариствах, регулярні самостійні заняття учнів фізичними вправами вдома чи на пришкільних або ж дворових майданчиках, стадіонах)[23].

1.4. До питання застосування прийомів ігрового методу на заняттях з фізичної культури учнів початкових класів

Для підвищення активізації та інтересу учнів молодшого шкільного віку слід необхідно застосовувати різні методи та прийоми, наприклад використання ігрового методу, що є досить цілеспрямованим.

Одним із дієвих способів вирішення завдання щодо активізації процесу пізнання на уроках фізичної культури буде запровадження в закладах освіти, особливо з учнями початкових класів національних рухливих ігор. Проведення саме таких ігор будь-якої пори року не передбачає ні спортивних залів, ані обладнаних майданчиків спеціально для занять. Народні рухливі ігри можуть без додаткових матеріальних витрат перейти до використання трьох уроків фізичної культури протягом тижня. Вони можуть полегшувати вирішення проблеми ще і недостатньої кількості фахівців для проведення цих уроків

– як відомо, традиції народних рухливих ігор завжди передавалися з поколінням старшим поколінням молодшому поколінню.

Народні рухливі ігри в закладах освіти можуть проводити також і класні керівники, батьки дітей, для наймолодших дітей віком 6-7 років ще й спеціально підготовлені старшокласники. Для старшокласників заняття рухливими іграми з молодшими школярами дали б добру можливість перевірити себе як педагога, наприклад перед вступом до педагогічного закладу освіти [16].

Приймати участь в рухливих іграх можуть від 2 до 40 осіб різного віку. Тобто, скільки на би вулицю чи на подвір'я не вийшло дітей, вони всі можуть грати в ці ігри. Тобто народні рухливі ігри, що учні ознайомляться на уроках фізичної культури, додатково можна перенести на подвір'я, де ми останнім часом спостерігаємо нудьгування дітей різного віку, залучених до гаджетів.

В історичному сенсі зацікавленість людини до ігрової діяльності буде постійне. На початку народні рухливі ігри схожі були до виконання якоїсь трудової, побутової або ж військової дії. Пізніше умови виховання могли впливали на їх зміст. Змінювались певні умови гри, появлялись рухливі ігри з новими сюжетами, що диктував час. Зате досить незмінним залишалося бажання людей до народних рухливих ігор, що дозволяли проявити свої, наприклад, спритність, швидкість, а також витривалість та силу. Це відбувалося тому, що ігрова діяльність яка стимулювалася потребами, була обумовлена самою природою, тобто потребами в русі, певному тренуванні м'язів та внутрішніх органів. Через призму рухливих ігор учень ознайомлюється з оточуючим середовищем, він усвідомлює своє ставлення до різних речей, а також до людей, до різних видів діяльності. Рухливі ігри допомагають дитині задовольнити себе у живій, а також цікавій формі свою потребу в рухах, при цьому виробляти та вдосконалювати певні якості характеру, волі, і ще багато життєво необхідних різноманітних умінь та навичок.

Серед групи засобів фізичного виховання народні рухливі ігри посідають дуже важливе місце. Народна гра являє собою сукупність різноманітних рухових дій, що зумовлюють прояв поведінку гравців. Крім цього для вчителя – рухливі ігри будуть важелем керування, а для самих учнів гра – це діяльність досить цікава, емоційна, творча, і тому буде і приємною.

Визначальною особливістю ігрової діяльності дітей в рухливих українських іграх є чітке поєднання двох важливих факторів, а саме з одного боку, діти постійно залучаються до практичної діяльності, вони розвиваються фізично, можуть звикати самотійно діяти. Крім цього вони отримують певне моральне та естетичне задоволення від самої цієї діяльності, вони поглиблюють знання про оточуюче середовище.

Рухливі ігри можуть надавати змогу локально та цілеспрямовано сприяти на різні фізичні якості, психічне почуття школяра. Рухова активність може сприяти розвитку певної гармонійної особистості, якщо умові правильно підбирати фізичні вправи.

Рухливі ігри несуть в собі освітні, оздоровчі, а також виховні аспекти. Зокрема, освітнє значення ігор, полягає у чудовій можливості дитини отримувати нові для неї знання про фізичну активність, про рухливі ігри, як один із дієвих засобів та методів фізичної культури та спорту.

Конкретний досвід переосмислених дій, а також цілеспрямованих рухових навичок, можуть діти використовувати під час здійснення рухливих ігор. Конкретна рухлива гра постійно створює можливість пізнання оточуючого середовища, при використувувати певні активні фізичні дії.

Процес підготовки, а також участь під час виконання рухливих ігор, сприяє формуванню у дитини певних знань та навичок у залежності до конкретної заданої ролі, чи певних функцій кожної дитини в рухливій грі. Зокрема, учень може у рухливій грі бути як просто гравцем, або ведучим, так і суддею чи керівником тощо. Це можна віднести до навчання

школярами окремих правил гри, умов проведення, а також необхідність чітко визначати переможців, адекватно, по можливості реагувати на ігрові конфлікти тощо. Ці аспекти мають розвивати у дитині різні позитивні сторони, а також самостійна організація, проведення гри і при цьому без участі дорослих на основі вже набутих знань [16].

Процес виховання дитини під час рухливих іграх базується на колективізмі, який являє собою певний особистий прояв, особливості колективної роботи. Різні рухливі ігри в колективі можуть розвивати у дитини певний командний дух, його відповідальність за дії з партнерами та прийняття відповідальності за дії інших. Достатньої уваги необхідно приділяти у сформуванні належної оцінки під час гри, вдалих дій різних супротивників. Величезне значення набуває виховання в дітей уміння привносити свої інтереси заради успіху всієї команди.

Рухливі ігри здійснюють сильне оздоровче значення, зокрема під час розвитку фізичних якостей дитини, покращення в неї фізичної підготовленості. Систематичне та правильне застосування під час розвитку дітей, завдяки рухливим іграм, з врахуванням вікових, а також психофізичних особливостей дітей є достатнім показником для покращення антропометричних даних, укріплення суглобово-зв'язкового апарату, отримання оптимальних показників ваго-зростовому співвідношенні, розвиток м'язової системи, формування правильної постави, а також в цілому позитивний вплив на всі системи та функції нашого організму [16].

Висновки до 1 розділу

Проблема формування мотивації та пізнавального інтересу школярів – досить складна і одночасно, багатогранна. Вона тісно пов'язана з ще більш великою за широтою проблемою, а саме проблемою розвитку особистості учня. Її розв'язання сприяє формуванню громадської, суспільної спрямованості школярів. При цьому сполучаються інтереси конкретного

індивіда та всього колективу. Крім цього, індивід співставляє свої власні прагнення з конкретними інтересами суспільства, з іншого боку можна спостерігати як суспільство враховує конкретні особисті прагнення кожного індивіда.

Для підвищення активізації та інтересу учнів молодшого шкільного віку слід необхідно застосовувати різні методи та прийоми, наприклад використання ігрового методу, що є досить цілеспрямованим.

Рухливі ігри позитивно впливають на організм дітей, виконують освітні, виховні та розвивальні завдання уроків фізичної культури, сприяють формуванню та підвищенню інтересу до систематичних занять фізичною культурою та спортом.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Головною метою педагогічного експерименту було вивчення формування інтересу до фізичною культурою учнів початкових класів.

Під час виконання дослідження використовувались такі методи: аналіз і узагальнення літературних джерел; анкетування учнів; бесіди; педагогічне спостереження.

Оцінювання чинників, що визначали б інтерес до занять фізичними вправами ми вивчали за допомогою методу анкетування.

Оцінювання стану пізнавального інтересу здійснювалось на основі таких критеріїв:

- знання з теорії та методики фізичного самовдосконалення (ознайомленість учнів з особливостями розвитку фізичних здібностей, побудови тренувальних занять та контролю за станом функціональних систем організму);

- інформаційна потреба у сфері фізичної культури та спорті, здоров'я систематичність у користуванні учнями навчально-методичною літературою та консультуванні з вчителями);

З метою дослідження рівня розвитку інтересу до занять фізичною культурою нами було проведене анкетування учнів за наступними питаннями (в дужках варіант відповідей).

1. Значення фізичної культури для всебічного розвитку особистості (знає / не знає).

2. Як проводити загартовування повітрям? (знає / не знає).

3. Яких правил треба притримуватись при загартовуванні сонцем? (знає / не знає).

4. Як здійснювати загартовування водою (обтирання, обливання, душ, купання)? (знає / не знає).

5. Які основні закономірності розвитку сили, швидкості, витривалості?
(знає / не знає).

6. Які прийоми самоконтролю за станом здоров'я, величиною фізичних навантажень використовуються у фізичній культурі (знає / не знає).

7. Що є основними мотивами занять фізичними вправами? (варіанти відповідей: здоров'я, красива статура, уміння виконувати спортивні рухи, розвиток сили, чи витривалості, чи швидкості тощо).

8. Яким фізичним вправам Ви віддаєте найбільше перевагу? (назвати вправи).

9. Що найбільше подобається на уроках фізичної культури? (загальна задоволеність, умови проведення уроків, застосування змагань, взаємини з вчителем, застосування рухливих ігор).

10. Ваше ставлення до фізичної культури? (регулярно займаюся, займаюся періодично з бажанням, не займаюся, але хотів, інше).

11. Частота пропусків уроків фізичної культури, з варіантами відповідей (регулярно, звільнений через хворобу, іноді, намагаюся не пропускати, не пропускаю ніколи);

12. Причини, що визначають зниження інтересу до уроків фізичної культури», з варіантами відповідей (великі фізичні навантаження, недостатні навантаження, відсутність вправ, які подобаються, спрямованість занять, нецікаво, недостатньо змагальних моментів, відсутність рухливих ігор).

Результати відповідей на 1-6 питання ми оцінювали за трьома рівнями:

високий -5-6 правильних відповідей;

середній 3-4 правильних відповідей;

низький – 0-2 правильних відповідей.

Результати відповідей на 7-12 питання ми оцінювали за варіантами вибору із запропонованих у анкеті.

2.2. Організація дослідження

У дослідженні прийняли участь учні 3-4 класів Херсонської загальноосвітньої школи №32 у кількості 38 осіб (18 – третього класу та 20 – четвертого класу). Анкетування здійснювали двічі: перший раз для визначення вихідного рівня інтересу до занять фізичною культурою, другий раз після запровадження систематичного застосування на уроках фізичної культури та у позаурочний час рухливих ігор. Дослідження проводилося протягом лютого-березня 2021 року.

До основних заходів підвищення рівня інтересу займатися на уроках фізичної культури ми віднесли:

- 1) цікаві розповіді про відомих спортсменів, спортивні рекорди, нелюдські можливості;
- 2) конкурс «Веселі старты»;
- 3) використання на кожному уроці рухливих ігор, зокрема ігри «Вовк і коза», «Ворони», «Голуби», «Гонка м'ячів», «Гра у квадраті», «Кіт і миша», «Подоряночка» та інші (Додаток А).

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СФОРМОВАНOSTІ ІНТЕРЕСІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Рівень розвитку інтересу до занять фізичною культурою учнів 3-4 класів на різних етапах дослідження (1-6 питання нашої анкети) представлений нами у таблиці 3.1 та на рисунку 3.1.

Як видно з даних таблиці 3.1, рівень розвитку пізнавальних інтересів учнів 3-4 класів рівномірний на першому етапі дослідження. Тобто у своїй більшості ми спостерігали середній рівень розвитку пізнавальних інтересів як в учнів 3-го, так і учнів 4-го класу (відповідно: 44,4% в учнів 3-го класу та 62,5% в учнів 4-го класу). Багато учнів мають низький рівень розвитку пізнавальних інтересів: в учнів 3-го класу 33,3%, а в учнів 4-го класу 25%.

Таблиця 3.1.

Рівень розвитку пізнавальних інтересів учнів 3-4 класів

Рівні	3 клас (18 учнів)		4 клас (20 учнів)	
	I етап	II етап	I етап	II етап
низький	33,3%	11,1%	25%	10%
середній	44,4%	33,3%	62,5%	20%
високий	22,3%	55,6%	12,5%	70%

*Примітка: % від кількості учнів класу, що мають різний рівень
пізнавальних інтересів*

Високий рівень був характерний на першому етапі дослідження 22,3% третьокласникам та 12,5% учням 4-го класу.

Після проведення заходів з розвитку пізнавальних інтересів та використання рухливих ігор під час уроків фізкультури та у позаурочний час ми спостерігаємо інші відсоткові співвідношення. У обох класах збільшилася кількість учнів з високим рівнем розвитку пізнавальних інтересів, а саме у учнів 3-го класу таких стало 55,6%, а в учнів 4-го класу – 70%. Зменшилася кількість відповідей, які б характеризували низький

рівень розвитку пізнавальних інтересів: у 3-му класі – 11,1%, у 4-му класі – 10%.

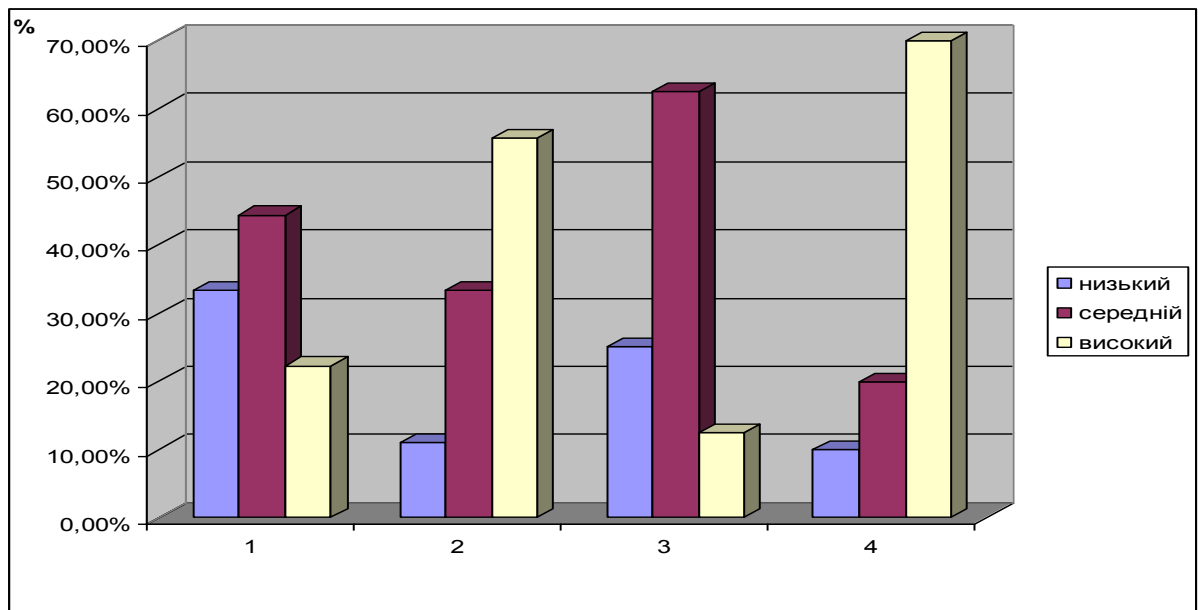

Рис. 3.1. Показники рівня розвитку пізнавальних інтересів учнів:
1 – 3 клас I етап; 2 – 3 клас II етап; 3 – 4 клас I етап; 4 -4 клас II етап
 Результати анкетування на 7 питань представлені у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

**Показники відповідей на питання
 «На що спрямована фізична культура?»**

Варіанти відповідей	Кількість позитивних відповідей (% від загальної кількості)			
	3 клас		4 клас	
	I етап	II етап	I етап	II етап
Здоров'я	50,0	72,2	55,0	85,0
Красива статура	38,8	50,0	40,0	55,0
Уміння виконувати спортивні рухи	33,3	38,8	20,0	30,0
Сила	61,1	44,4	45,0	40,0
Витривалість	27,8	33,3	35,0	30,0
Швидкість	44,4	33,3	25,0	30,0
Спритність	33,3	27,8	30,0	25,0
Гнучкість	22,2	27,8	25,0	30,0

Примітка: учням пропонувалося витрати декілька варіантів відповіді.

З даних таблиці 3.2. видно, що серед учнів 3- класу на першому етапі більшість вважали, що фізична культура спрямована на розвиток сили, збереження та зміцнення здоров'я, розвитку швидкості, а на другому етапі більш важливими виявилися фактори збереження та зміцнення здоров'я, красива статура і розвиток сили.

В учнів 4-го класу на першому етапі обстеження ми спостерігаємо домінуючими відповіді: збереження та зміцнення здоров'я, розвиток сили та красива статура. На другому етапі обстеження ще більше стало відповідей, що фізична культура спрямована на збереження та зміцнення здоров'я (до 85%), також домінуючими факторами залишилися красива статура (55%) та розвиток сили (40%)

Більшість учнів 3-го класу на дають перевагу ігровим видам спорту (44,4%) силовим вправам (33,3%), єдиноборствам (33,3%) та розвитку витривалості (33,3%), в меншій мірі розвитку швидкості (22,2%), гімнастика (22,2%), танці (22,%).

Більшість учнів 4-го класу надавали перевагу також ігровим видам спорту (55%), силовим вправам (40,0%), єдиноборствам (35%), в меншій мірі розвитку швидкості (25%), гімнастиці (20%).

Результати анкетування на 9 питання представлено у таблиці 3.3 та на рисунках 3.2-3.3.

З даних таблиці видно, що найбільше учням 3-4 класів на уроках фізичної культури подобається застосування рухливих ігор. Так, учні 3-го класу відповіли у 77,8% випадків, а учні 4-го класу – у 75% випадках. Досить значний відсоток відповідей учнів як 3-го, так і 4-го класів стосувався загальною задоволеністю уроків фізичною культурою (відповідно: 3-тий клас 61,1%, 4-тий клас – 65%); застосування елементів змагань на уроках (відповідно: 3-тий клас – 61,1%, 4-тий клас – 60%); взаємини з вчителем фізичної культури (відповідно: 3-тий клас 61,1%, 4-тий клас – 65%).

Із запропонованих варіантів відповідей найменшу кількість стверджувальних відповідей ми отримали як варіант видів задоволення від уроків фізичної культури – умови проведення уроків (Табл. 3.3.).

Таблиця 3.3.

Результати відповідей на питання анкети «Що найбільше подобається на уроках фізичної культури?», %

Види задоволення	3 клас			4 клас		
	так	не знаю	ні	так	не знаю	ні
загальна задоволеність	61,1	22,2	16,7	65	20	15
умови проведення уроків	44,4	33,4	22,2	50	20	30
застосування змагань	61,1	16,7	22,2	60	20	20
взаємини з учителем	61,1	16,7	22,2	65	15	20
застосування рухливих ігор	77,8	16,7	5,5	75	15	10

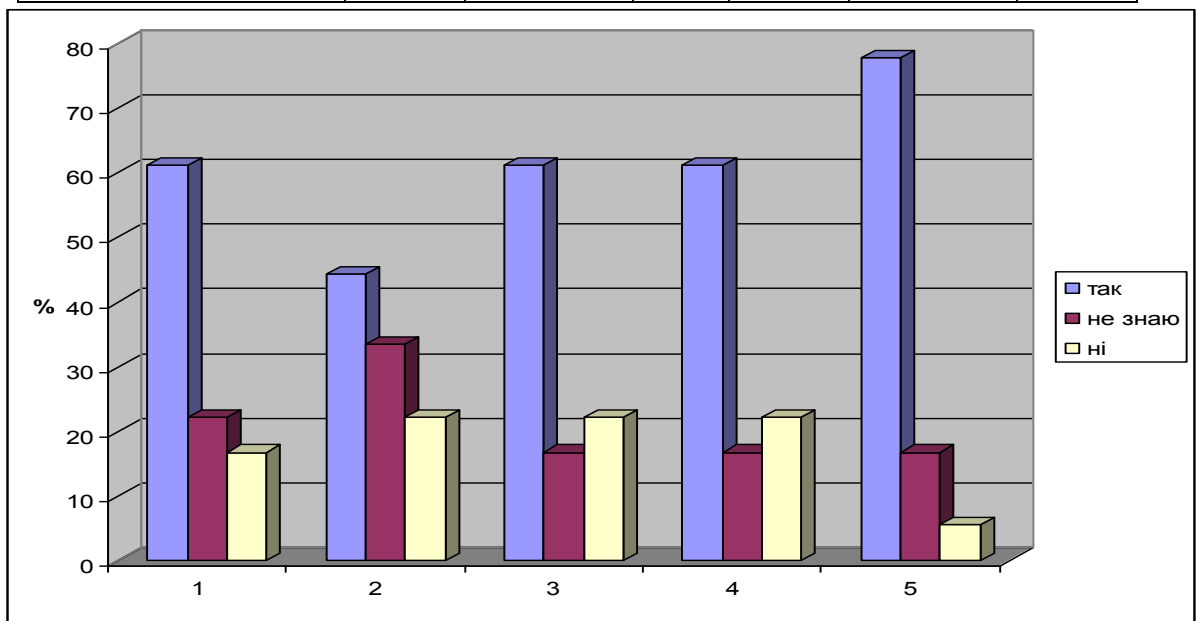

Рис. 3.2. Результати відповідей учнів 3 класу на питання анкети «Що найбільше подобається на уроках фізичної культури?»:

1- загальна задоволеність; 2- умови проведення уроків; 3- застосування змагань; 4 – взаємини з вчителем; 5- застосування рухливих ігор

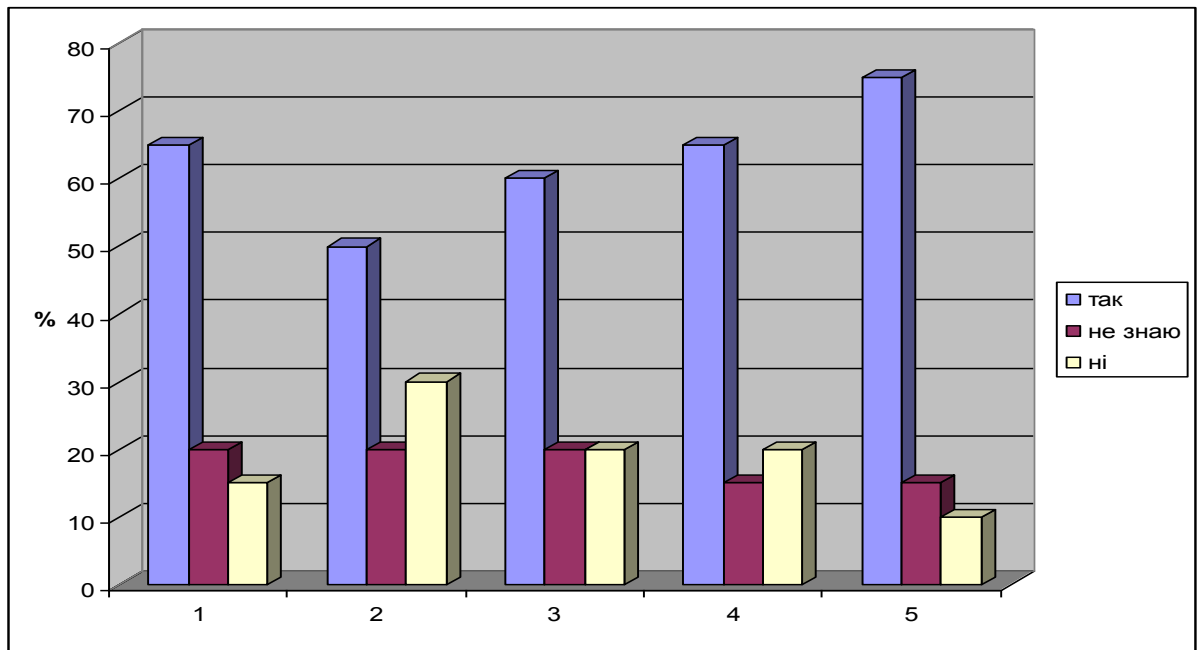

Рис. 3.3. Результати відповідей учнів 4 класу на питання анкети «Що найбільше подобається на уроках фізичної культури?»:

1- загальна задоволеність; 2- умови проведення уроків; 3- застосування змагань; 4 – взаємини з вчителем; 5- застосування рухливих ігор

Наступне питання нашої анкети стосувалося «Вашого ставлення до фізичної культури?», і серед варіантів відповідей пропонувалося: регулярно займаюся, займаюся періодично з бажанням, не займаюся, але хотів та інше. Результати анкетування під час першого етапу обстеження представлені у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4.

Результати відповідей на питання анкети «Ваше ставлення до фізичної культури?, %»

Клас	Регулярно займаюся	Займаюся періодично з бажанням	Не займаюся, але хотів	Інше
Перший етап обстеження				
3 клас	44,5	22,2	22,2	11,1
4 клас	35,0	35,0	25,0	5,0
Другий етап обстеження				
3 клас	72,2	16,7	5,6	5,6
4 клас	70,0	15,0	10,0	5,0

Більшість учнів 3-го класу відповіли, що регулярно займаються фізичною культурою, а саме 44,5%, однаково (по 22,2%) відповідей, що стосуються періодичним заняттям фізичною культурою, або бажанням займатися. Всього 11,1% (тобто два учні) відповіли, що їм не вистачає часу на заняття фізичною культурою.

На другому етапі обстеження після впровадження нами у освітній процес уроків фізичної культури та у позаурочний час рухливих ігор ми спостерігаємо вже іншу картину.

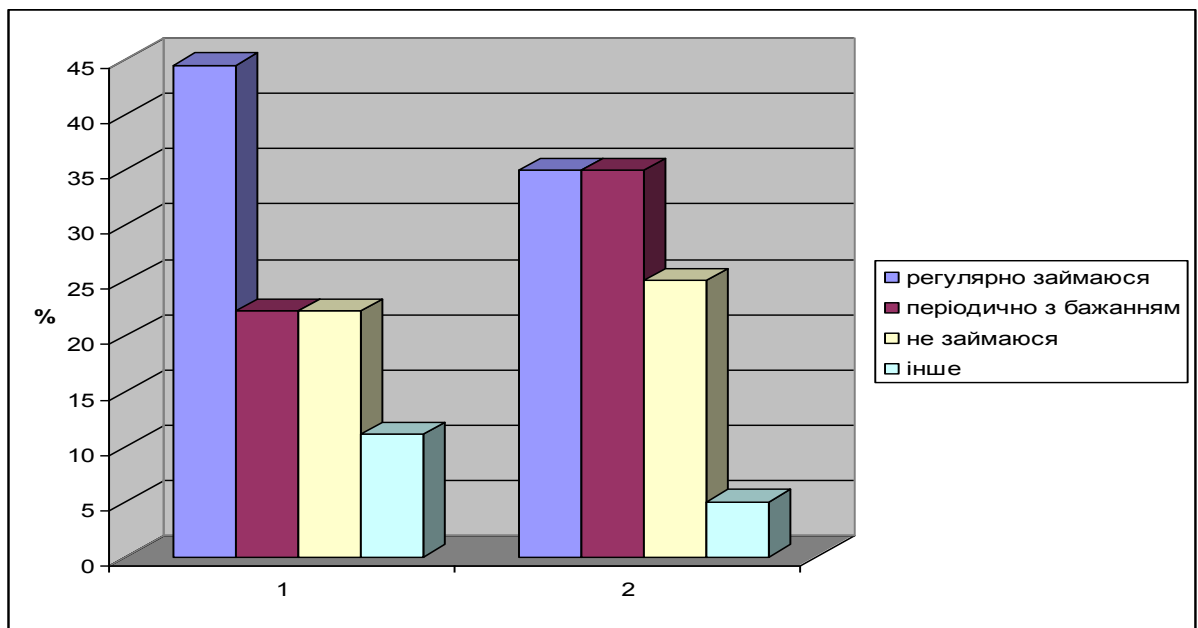

Рис. 3.4. Результати відповідей на питання анкети «Ваше ставлення до фізичної культури?: 1 – 3 клас; 2 – 4 клас

У четвертому класі ми спостерігали наступну ситуацію відповідей на це питання. По 35,0 % учнів відповіли, що регулярно займаються фізичною культурою, чи займаються нею періодично, але з бажанням. 25,0% не займаються фізичною культурою, одному четвертокласнику на це просто не вистачає часу (Табл. 3.4., Рис. 3.4.).

Так, серед учнів 3-г класу стало більше дітей, що відповіли про те, що вони стали регулярніше відвідувати уроки фізичної культури. Подібна ситуація спостерігається і серед відповідей учнів 4-го класу. Зокрема,

70,0% вже регулярно почали відвідувати уроки фізичної культури, тоді як на першому етапі таких було 35,0%. Загальна часта дітей третього та четвертого класів, які б «займалися періодично з бажанням і не займалися, але хотіли б» зменшилася на другому етапі, відповідно: до 22,3% серед учнів 3-го класу та 25,0% серед учнів 4-го класу.

Аналіз результатів відповідей на 11-12 питання ми здійснювали з врахуванням статті учнів, окремо було винесено дані хлопчиків та дівчаток 3-4 класів.

Зацікавлення уроку фізичної культури ми з'ясовували через запитання: "Чи пропускали би уроки фізичної культури, якщо б вони були цікаві та містили б рухливі ігри?". Результати відповідей представлені у таблиці 3.5. Виявилось, що не пропускатимуть уроки ніколи 66,7% хлопчиків і 65,0 % дівчаток. Тобто відвідування уроків фізичної культури хлопчиками та дівчатками у великій кількості швидше за все пов'язане з їхнім підвищеним зацікавленням і ставленням до цього предмета. Відповідь "намагався би не пропускати" – 16,7% хлопчиків та 25,0% дівчаток, це може свідчити, що для них були б певні об'єктивні причини та поодинокі пропуски вони пов'язували з випадком своєї захворіли, а також іншими важливими причинами. Тому за результатами на ці поставлені питання ми можемо судити як б досить стійкий високий інтерес до уроку фізичної культури, таких школярів в дослідженнях становить: 83,4% хлопчиків та 90,0% дівчаток. Регулярність відвідувань уроків фізичної культури, вочевидь пов'язана зі стійким інтересом школяра до уроку фізичної культури, але й виконанням обов'язків його відвідувати, щоб уникнути осуду дорослих тощо.

У 25,0 % дівчаток є прагнення пропускати уроки фізичної культури ("Іноді"), з яких 11,1% серед третьокласників та 11,1% серед четвертокласників та 11,1% третьокласниць, з яких 9,1 % серед четверокласниць. Повне незадоволення уроками фізичної культури проявляється у відповіді "пропускаю уроки фізичної культури регулярно".

Таких відповідей ми не отримали серед всіх статево-вікових груп обстежуваних.

Таблиця 3.5.

Частота пропусків уроків фізичної культури учнями 3-4 класів

Варіанти відповідей		Клас			
		Третій (n=18)		Четвертий (n=20)	
		Хл. (n=9)	Дів. (n=9)	Хл. (n=9)	Дів.(n=11)
Регулярно	n	-	-	-	-
	%	-	-	-	-
Звільнений через хворобу	n	1	1	-	-
	%	11,1	11,1	11,1	-
Іноді	n	1	-	1	1
	%	11,1	11,1	11,1	9,1
Намагаюся не пропускати	n	2	2	1	3
	%	22,2	22,2	1,11	27,3
Не пропускаю ніколи	n	5	6	7	7
	%	55,5	66,7	77,8	63,6

Привертає увагу кількість звільнених від уроків фізичної культури через хворобу. З 18 хлопчиків – 5,6% і з 20 дівчаток – 5,0% (Табл. 3.5., Рис. 3.5.).

Відтак можна стверджувати, що лише 13,1 % школярів 3-4 класів не мають стійкого інтересу до уроків фізичної культури (кількість учнів, які відповіли, що іноді пропускають уроки фізичної культури або звільненні через хворобу від уроків фізичної культури).

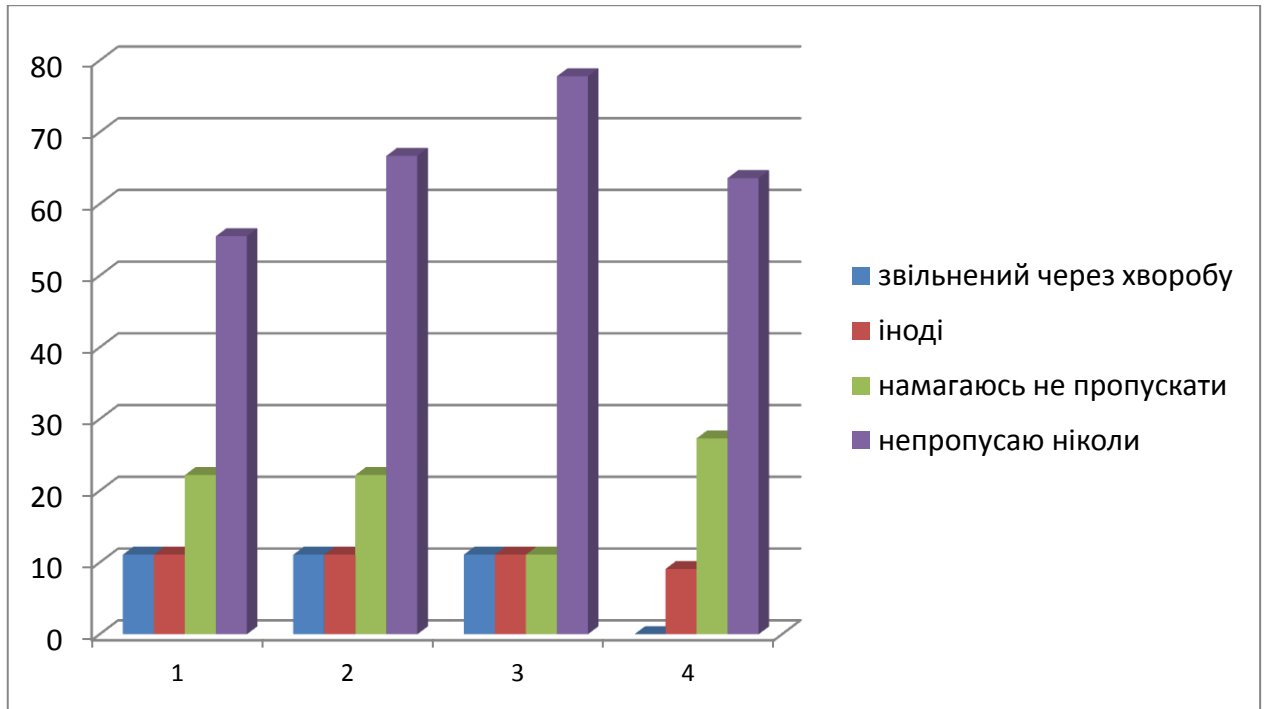

Рис. 3.5. Варіанти відповідей на питання анкети «Частота пропусків уроків фізичної культури учнями

Примітка: 1 – хлопчики 3 кл.; 2 – дівчатка 3 кл.; 3 – хлопчики 4 кл.; 4 – дівчатка 4 кл.

Що не влаштовує школярів під час уроків фізичної культури? Результати відповідей на це питання представлені у таблиці 3.6.

Учні назвали досить багато зауважень, що відноситься особливостей проведення занять, а також забезпечення та організації уроку 15,0% (11,1% - 3-тій клас та 18,2% - 4-тій клас) дівчаток вказали, що їм видається що навантаження зavelикі на уроці.

Хлопчиків меншою мірою, ніж дівчаток турбують великі навантаження – 11,1% - однаково як 3-му, так і в 4-му класі. Однією із найважливіших причин, що знижує інтерес до уроків фізичної культури є відсутність на уроках вправ, які подобаються, зокрема відсутність рухливих ігор. Серед учнів 3-го класу таких відповідей виявилось: 33,3% - хлопчики та 22,2% - дівчатка. А серед учнів 4-го класу: 33,3% - хлопчики та 27,2% - дівчатка (Табл. 3.6., Рис. 3.6.).

Таблиця 3.6.

Причини, що визначають зниження інтересу до уроків фізичної культури учнів 3-4 класів

Варіанти відповідей		Клас			
		Третій (n=18)		Четвертий (n=20)	
		Хл. (n=9)	Дів. (n=9)	Хл. (n=9)	Дів.(n=11)
Великі фізичні навантаження	n	1	1	1	2
	%	11,1	11,1	11,1	18,2
Недостатні навантаження	n	1	-	-	-
	%	11,1	-	-	-
Відсутність рухливих ігор	n	3	2	3	3
	%	33,3	22,2	33,3	27,2
Спрямованість занять	n	-	-	1	-
	%	-	-	11,1	-
Нецікаво	n	1	2	1	2
	%	11,1	22,2	11,1	18,2
Недостатньо змагальних моментів	n	2	2	3	2
	%	22,2	22,2	33,3	18,2
Відсутність вправ, які подобаються	n	1	2	-	2
	%	11,1	22,2	-	18,2

Заниженні навантаження на уроках фізичної культури вважає лише один хлопчик 3-го класу, що становить 11,1% від хлопчиків 4-го класу або 2,6% від всієї вибірки респондентів.

Також лише один хлопчик, але вже 4-го класу вважає, що уроки фізичної культури не мають певної спрямованості.

Недостатня кількість змагальних моментів на уроках фізично культури також може знижувати інтерес до занять фізичним вправами. Так, 22,2% хлопчиків 3-го класу та 33,3% хлопчиків 4-го класу вважають, що уроки фізичної культури не несуть в собі змагальних інтересів. Дівчат, що так вважають виявилися у 3-му класі – 22,2% та 18,2% у 4-му класі (Табл. 3.6., Рис. 3.6.).

Взагалі нецікавими уроки фізичної культури вважають 11,1% хлопчиків (однаково в обох класах) та 20,0% дівчаток (відповідно: 22,2% -

3- клас та 18,2% - 4 клас). Така ж кількість дівчаток вважає, що краще уроки фізичної культури проводити під музичний супровід, серед хлопчиків обох класів таких відповідей ми спостерігали лише у 5,55% (один хлопчик 3-го класу). (Табл. 3.6., Рис. 3.6.).

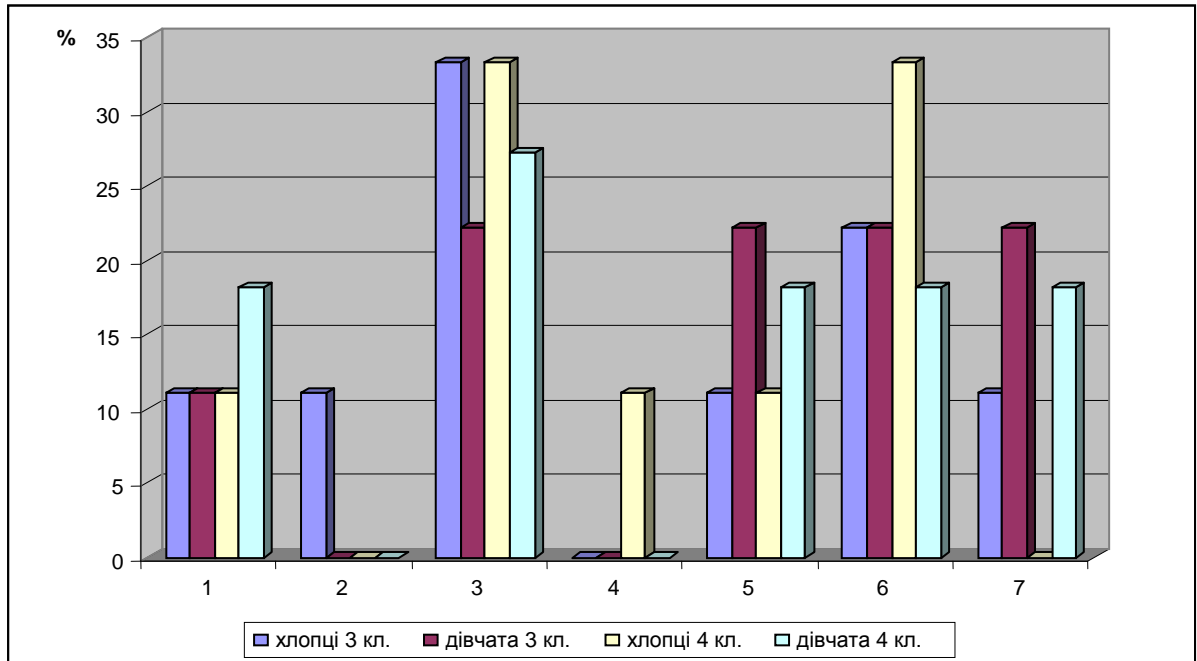

Рис. 3.6. Варіанти відповідей на питання анкети «Причини, що визначають зниження інтересу до уроків фізичної культури»

Примітка: 1 - Великі фізичні навантаження; 2 - Недостатні навантаження; 3 – Відсутність рухливих ігор; 4 - Спрямованість занять; 5 – Нецікаво; 6 - Недостатньо змагальних моментів; 7- Відсутність вправ, які подобаються

Отже, нами з'ясовано, що учні початкових класів, в основному, свідомо ставляться до уроків фізичної культури, особливо до уроків на яких є впровадження рухливих ігор, і може абсолютно конкретно зазначити їх недоліки. Ця незадоволеність постановкою процесу фізичного виховання у школі та призводить до нерегулярному відвідування уроків фізичної культури і до їх зниження мотивації під час занять. Хоча на другому етапі обстеження після впровадження регулярних рухливих ігор

на уроках фізично культури, частка дітей які регулярно відвідували б уроки суттєво зросла.

Основні зауваження, висловлені школярами, дозволяють зробити такі висновки:

- недостатньо враховується індивідуальний підхід під час уроків фізичної культури, що зумовлює неадекватності фізичні навантаження під час занять (13,1%);

- не враховуються інтереси школярів під час вибору фізичних вправ та рухливих ігор, які включені до програми з фізичної культури у школі (26,3%), що передбачає перегляд програм з фізичної культури, включення великої кількості годин на варіативний компонент, застосування рухливих ігор і адаптацію інтересам учнів конкретної школи;

- під час проведення занять необхідно використовувати рухливі ігри, що призведе уроки фізичної культури більш емоційними і одночасно й привабливими як для дівчаток, так і для хлопчиків;

- використання змагальницького методу на уроках фізичної культури (23,7%).

ВИСНОВКИ

1. При здійсненні аналізу наукових та методичних літературних джерел виявлено, що при наявності вже достатньої кількості досліджень, та які спрямовані на пошук нових засобів підвищення ефективності процесу фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку, важливою проблемою залишається є пошук сучасних підходів щодо організації уроків фізичної культури, які би при цьому враховували інтереси, вікові особливості дітей та підлітків.

2. Для підвищення активізації та інтересу учнів молодшого шкільного віку слід необхідно застосовувати різні методи та прийоми, наприклад використання ігрового методу, що є досить цілеспрямованим. Рухливі ігри позитивно впливають на організм дітей, виконують освітні, виховні та розвивальні завдання уроків фізичної культури, сприяють формуванню та підвищенню інтересу до систематичних занять фізичною культурою та спортом.

3. Аналіз факторних структурних елементів вивчення пізнавальних інтересів, який визначався в результаті анкетування показав:

- після впровадження деяких підходів формуванні пізнавальних інтересів учнів (регулярні застосування рухливих ігор, цікаві тематичні розповіді тощо) в учнів 3-4 класів зросло відсоткове співвідношення осіб, яким характерний високий рівень розвитку інтересів до уроків фізичної культури;

- з усіх позитивних сторін уроків фізичної культури та занять спортом діти віддають більшу перевагу на I етапі обстеження розвитку сили (61,1% - 3 клас та 45% - 4 клас), збереженню та зміцненню здоров'я (50% - 3 клас та 55% - 4 клас). Під час II етапу дослідження більшість учнів обох класів відповіла, що заняття фізкультурою та спортом сприяють збереженню та зміцненню їх здоров'я (72,2% - учні 3- го класу та 85% учні 4-го класу), а

також формуванню красивої статури (50% учні 3-го класу та 55% учні 4-го класу);

- учні вважають, що серед чинників для визначення задоволення від уроків фізичної культури варто виділити систематичне застосування на уроках фізичної культури рухливих ігор (75% учні 4-го класу та 77,8% учні 3-го класу), взаємини з вчителем фізично культури (61,1% учні 3-го класу та 65 % учні 4-го класу) та отримання задоволеності від уроків фізкультури (61,1% учні 3-го класу та 65% учні 4-го класу).

- нами виявлено, що більшість учнів 3-го класу регулярно займаються фізичною культурою (44,5%), а серед учнів 4-го класу також більшість систематично займаються чи займаються періодично, але з бажанням (по 35 %).

- більшість учнів 3-4 класів на питання «Чи пропускали би уроки фізичної культури, якщо б вони були цікаві та містили б рухливі ігри?», що не пропускали б або намагалися б не пропускати уроки фізичної культури, а це дає пояснення прояву досить стійкого інтересу до уроків фізичної культури, і у нашому випадку таких школярів в дослідженнях виявилось: 77,8% хлопчиків та 65,0% дівчаток. Але ще досить багато залишається, осіб, які пропускають уроки фізичної культури (11,1% серед хлопчиків та 10,0 % серед дівчаток).

- зниження зацікавленості до уроків фізичної культури у більшості випадків залежить від відсутності рухливих ігор на уроках (22,2-33%), недостатності змагальних моментів (18,2-33,3%).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арєф'єв В. Г. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту): Навч. посіб. / В. Г. Арєф'єв, Г. А.Єдинак. – 3-є вид. перероб. і доповн. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2007. – 248 с.
2. Бабюк С. М. Формування інтересу до фізичної культури у молодших школярів шляхом використання нетрадиційних технологій / С. М. Бабюк // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт, здоров'я людини. – 2015. - Вип. 8. - С.62-68. – Режим доступу: <http://visnyk-sport.kpnu.edu.ua/article/download/58341/54233>.
3. Білітюк С. А. Формування стимулів до занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку: автор... кандидата наук з фізичного виховання та спорту зі спеціальності 24.00. 02 – "Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення" / С. А. Білітюк. – Харків, 2006. – 20 с.
4. Бондарчук Н. Я. Інтерес молодших школярів до занять фізичною культурою як психологічний критерій диференціації у процесі фізичного виховання / Н. Я. Бондарчук // Спортивний вісник Придніпров'я. – Дніпропетровськ, 2014. – С. 17-22.
5. Бордюг Н. Вивчення позитивного ставлення учнів основної школи до уроків фізичної культури. / Наталя Бордюг. // Здоров'я та фізична культура. – 2006. - №4. – С. 12-13.
6. Ведмеденко Б.Ф. Особливості педагогічної технології виховання інтересу в учнів до занять фізичною культурою. / Б.Ф. Ведмеденко // Фізична культура в школі. – 2004. - №3. – С. 22-23.
7. Вільчковський Е.С. Теорія і методика фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку. – Львів: ВНТЛ, 2008. – 336 с.
8. Голяка С. К. Формування валеологічної освіти учнів на уроках фізичної культури / С. К. Голяка, С. С. Возний // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова :

збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. - Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. - Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), Вип. 3К 1 (70) 16. - С. 346-349.

9. Голяка С.К. Відношення учнів сільської школи до фізкультурно-оздоровчої діяльності / С.К.Голяка, І.Г.Глухов, О.Садовніченко // Матер. наук.-практ. конференції «Актуальні проблеми юнацького спорту» - Херсон, 2018. – С.97-102.

10. Горбенко Д.В. Формування мотивації та пізнавальних інтересів учнів на уроках фізичної культури // Магістерські студії. Альманах. Вип. 16 (2). – Херсон. ХДУ, 2016. – С.80-82.

11. Дубогай О. Мотивація до занять фізичними вправами. / О.Дубогай // Здоров'я та фізична культура. – 2006. - №1. – С. 17-19.

12. Заровна А.М. Методичне забезпечення реалізації оздоровлення дітей молодшого шкільного віку [Текст] / А.М. Заровна // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Чернігів, 2011. – Вип. 86. – том 2. – С. 194-199.

13. Козленко О. Формування мотивів фізичного вдосконалення у молодших школярів. / О.Козленко. // Фізкультура в школі. – 1999. - №4. – С. 29-30.

14. Кравчук Я. І. Методика диференційованого підходу до навчання фізичної культури учнів початкової школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)» / Я. І. Кравчук. – Луцьк, 2010. – 20 с.

15. Кручина, Ю. О. Дидактико-методичні аспекти організації самостійних занять фізичними вправами дітей молодшого шкільного віку : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр» / Ю.О.Кручина ; наук. керівник к.б.н., доцент Голяка С.К. – Херсон : ХДУ, 2020. – 59 с.

16. Кучер В.О. Застосування рухливих ігор та їх вплив на організм школярів / О.В.Кучер, І.М.Григус // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2013. -№1. – С.39-43. – Режим доступу: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2013-01/13kvoebs.pdf>

17. Леськів А.Д. Форми і засоби фізичного виховання молодших школярів. Методичний посібник. / А.Д. Леськів, Н.В.Андрощук, С.О.Мехоношин, А.Б.Дзюбановський. - Тернопіль “Астон”, 1997. – 108 с.

18. Лисяк В.М. Формування інтересу до занять фізичною культурою та спортом у школярів 6-11х класів: Автореф. дис... канд. н. ф. в. - Харків, 2006. – 18 с.

19. Москаленко Н.В. Фізичне виховання молодших школярів: Монографія. / Н.В.Москаленко. - Дніпропетровськ: Вид-во „Інновація”, 2007. - 252 с. Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/394887/>

20. Остапенко О. Виховання у молодших школярів інтересу до фізкультури. / О. Остапенко. // Початкова школа. - 2000. - №6 – С. 15-16.

21. Сінгаєвський С. Формування позитивного ставлення школярів до фізичного виховання / С. Сінгаєвський // Фізичне виховання в школі. – К., 2001. – № 1. – С. 33–37.

22. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія. /О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук. - К.: Просвіта, 2001. - С. 310-312.

23. Теорія і методика фізичного виховання: у 2-х т. – Т. 1. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / За ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олімпійська література, 2008. – 391 с.

24. Фарбер Д.А. Физиология школьника. / Д.А.Фарбер, И.А.Юрченко, В.Д.Сонькин. - М.: Педагогика, 1990. - 218 с.

25. Хоменко Н.М. Виховання інтересу до уроків фізкультури. / Н.М.Хоменко. // Початкова школа. - 1992.- №3-4. – С. 29.

26. Шалар О.Г. Мотиваційно-організаційний етап – важливий крок у підготовці підлітків до самостійних занять фізичною культурою. / О.Г.Шалар. // Фізична культура в школі. – 2003. - №2. – С. 14-15.

27. Шестерова Л.Є. Шляхи вдосконалення змісту фізичної культури в загальноосвітній школі. / Л.Є.Шестерова. // Фізична культура в школі. – 2003. - №1. – С. 26-27.

28. Шиян Б.М. Теорія та методика фізичного виховання школярів. / Б.М.Шиян. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2010. – 234 с.

Додаток А

РУХЛИВІ ІГРИ ДЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

- Вовк і коза**
- Учні обирають вовка і козу, решта – пастухи. Узявшись за руки, пастухи рухаються колом. Вовк має спіймати козу, яка пасеться в полі (середині кола). Потрапити туди він може лише через ворота. Їх утворюють двоє гравців, які навмисно заманюють вовка, піднімаючи руки. Та тільки-но він хоче вскочити у ворота – руки опускаються. Якщо вовк упіймає козу, вона стає вовком, козою - хтось із гравців, які пропустили вовка, а вовк – пастухом.
- Ворони**
- На майданчику креслять дві паралельні лінії на відстані 1 м. Гравці діляться на дві команди й стають відповідно на обидві лінії спинами один навпроти одного. Потім присідають, руки кладуть на коліна. І між командами починається така розмова: - Вороно, вороно! – Що? – Де ти була? – У Києві. – Що ти там робила? – Черевички шила. – Якими нитка? – Шовковими, кожен день по парі. Сказавши це, гравці спинами вперед наближаються один до одного і намагаються виштовхнути суперника за лінію. Перемагає команда, яка виштовхне більше гравців.
- Вудочка**
- Учасники гри стають у коло. Ведучий, перебуваючи в центрі, крутить мотузкою (вудочкою), до якої прив'язана торбина набита піском, ганчір'ям чи м'яч, так, щоб торбина проходила під ногами гравців, які повинні в цей час підстрибувати. Усі уважно стежать, щоб торбинка, яка рухається над підлогою, не дістала ніг. Учасник, до ніг котрого торкнулась торбинка, виходить із гри (отримує штрафне очко) або змінює ведучого. Перемагає той, хто уник торкання вудочки. Під час гри сходити зі свого місця не дозволяється.
- Голуби**
- Учасники гри стають у коло, один голуб – посередині. Усі діти ідуть в один бік, а голуб - у протилежний. Гравці співають, голуб імітує слова пісеньки:
- Летів голуб попід хмари, шукаючи собі пари.
- Ой голубе, голубоньку, візьми собі ластівоньку.
- Ти голубе, чого тужиш? Вибирай сам, кого любиш.
- Ой голубе, голубоньку, візьми собі ластівоньку.
- Летів голуб по вулиці, збираючи в дзьоб пшениці.
- Що назбирав у дзьобик, - своє, а ми собі обидва є.

За цими словами всі стають по двоє, голуб також старається знайти собі пару. Той, хто залишиться один, стає голубом, і гра продовжується. При кожному повторенні учасник повинен підбирати собі іншу пару й рухатись у колі в протилежному напрямку. Кількість гравців має бути непарною.

Гонка м'ячів

Гравці стають у широке коло і розраховуються на “перший-другий”. Перші номери – одна команда, другі – друга. Два напрямляючі гравці – капітани. У них у руках м'ячі. За сигналом учителя капітани передають м'ячі по колу в протилежні боки гравцям своєї команди. Перемагають ті, хто швидше поверне м'яч капітану. Одним із варіантів гри може бути коли м'ячі спочатку знаходяться в учасників, що стоять напроти, і передаються в одному напрямку. Перемагає команда, м'яч котрої наздожене м'яч суперників.

Креслять квадрат із сторонами від 6 до 10 м. Усередині квадрата позначають коло 1,5-2 м. Гравців поділяють на 4 команди, які розташовуються на 4-х сторонах квадрата. Один із учасників кожної команди із м'ячем у руках стоїть у колі навпроти шеренги своїх гравців.

Гра у квадраті

За умовним сигналом учителя, гравці, що стоять усередині кола, по чергово кидають м'яч гравцям своєї команди, починаючи із лівого флангу, а отримавши його, знову кидають другому, третьому - аж до останнього. Останній гравець із шеренги, діставши м'яч, біжить з ним у коло. Гра триває доти, поки той, що стояв першим у колі, не прибіжить знову в нього. Виграє та команда, гравці якої швидше за інших побувають у колі.

Усі беруться за руки, піднімають ліву або праву ногу й починають стрибати в один бік, приспівуючи:

Гречка

Ой чук, гречки, чорні овечки.

А я гречки намелю, гречаників напечу.

Два мало – третій непотрібний

Усі гравці, окрім двох ведучих стають попарно один за одним по колу обличчям до центру на відстані 1-2 кроки пара від пари. Ведучі бігають поза колом: один утікає, а другий наздоганяє. Рятуючись, перший гравець повинен стати попереду будь-якої пари і сказати: “Третій зайвий”. Останній з цієї пари вибігає із свого місця й починає наздоганяти другого, котрий на цей раз повинен утікати. Виграє той, кого не поквачить “третій зайвий”.

Бігати через коло не можна. Якщо ведучий поквачив того, хто втікає,

вони міняються ролями. Гравець, що втікає, не має права пробігати більше одного кола.

До своїх
прапорців

Учні групуються в кілька кіл, усередині кожного стає гравець з кольоровим прапорцем у піднятій руці. За першим сигналом керівника всі розбігаються по майданчику (крім гравців з прапорцями), за другим – зупиняються, присідають і закривають очі. Далі гравці з прапорцями переходять на інші місця. Відтак керівник наказує: “До своїх прапорців!”. Кожна група повинна віднайти свій прапорець й утворити коло. Перемагає команда, котра виконає це завдання швидше. Після кожної спроби гравців з прапорцями змінюють.

Гравці стають у коло й, побравшись за руки, ходять то в один, то в інший бік, співаючи:

Дрибу, дрибу, дрібушечки, наїмося петрушечки.

Диб, диб до води, наїмося лободи.

Дрибу, дрибу, дрібушечки, погубили черевички;

Дрібушечки

Туди, сюди до води, шу, шу, шу, шу он – туди!

У цей час усередині кола пара або дві пари дітей крутяться то вправо, то вліво, міцно тримаючись руками навхрест. Тіло вигинається назад, ступні ніг разом, ноги в колінах не зігнуті.

Пізніше в коло по черзі заходять інші пари. Можуть одночасно крутитися дві пари дітей, тоді одна пара тримається за руки навхрест зверху, а друга – знизу.

Захисник
фортеці

Малюють коло діаметром 5-10 м. у його центрі креслять менше коло, у яке ставлять три зв'язані гімнастичні палиці чи кладуть м'яч, кеглі, будь-який інший предмет. Вибирають 1-3 захисників фортеці, інші гравці стають за колом, їм учитель дає волейбольний м'яч. Завдання: поцілити м'ячем у предмет, що знаходиться в центрі кола. Захисники повинні цьому перешкодити, відбиваючи м'яч руками і ногами та закриваючи мішень. Якщо нападаючим вдається збити фортецю, захисники програють і на їх місце призначаються нові. Переможцями вважаються захисники, котрі найдовше обороняли фортецю. Відбиваючи м'яч, захисник не має права заходити в менше коло. Збити фортецю можна тільки із-за лінії великого кола. Нападаючий не має права кидати м'яч декілька разів підряд.

Учні беруться за руки і стають у коло. Двоє гравців залишаються в

- Кіт і миша** середині: дівчинка – “миша”, хлопчик – “кіт”. Усі діти піднімають з’єднані руки вгору, “миша” втікає від “кота” попід руки гравців. Коли біжить кіт, учасники опускають руки вниз і присідають, але тут же піднімаються, пропускаючи “кота”. “Мишу” затримувати не можна. Після того, як “кіт” спіймає “мишу”, вибирають нових ведучих і гра продовжується. Якщо “кіт” не зміг спіймати “мишу”, за 20-30 с то їх замінюють інші гравці. “Кіт” не має права хапати чи штовхати “мишу”, досить легко доторкнутись до неї.
- Лисиця і заєць** Учні стають у різних кінцях майданчика попарно, лицем один до одного, узявшись за руки. Обирають одного зайцем, іншого – лисицею. Лисиця наздоганяє зайця, а той, утікаючи поміж парами, ховається в “нору”: стає всередину будь-якої пари, спиною до одного з гравців. Той стає зайцем, утікає і так само ховається через декілька секунд до іншої “нори”. Тим часом лисиця намагається його спіймати. Спійманий стає лисицею, а лисиця - зайцем. Якщо лисиця не змогла упіймати зайця за одну хвилину, її змінюють. Зайці повинні якомога частіше ховатись і кожного разу в іншу “нору”, щоб усі гравці побували в ролі зайця чи лисиці.
- Невід** Гравці вільно пересуваються в межах майданчика, що за розмірами наближається до баскетбольного. Двоє з них за завданням учителя беруться за руки і ловлять інших. Наздогнавши когось, вони повинні з’єднати руки так, щоб упійманий потрапив у коло. Тепер вони троє ловлять усіх інших. Кожен упійманий стає частиною неводу. Гра продовжується до того часу, поки неводом не будуть упіймані всі рибки, тобто всі інші гравці. Рибки не мають права вибігати за межі майданчика, вириватись, добровільно потрапляти в невід.
- Подоляночка** Учні беруться за руки і стають у коло. Вибирають подоляночку. Гравці, співаючи, ідуть по колу, а подоляночка всередині кола робить усе, про що мовиться у пісні:
 Десь тут була подоляночка, десь тут була молодесенька.
 Тут вона стала, до землі припала, личка не вмивала, бо води не мала.
 Ой, устань, устань, подоляночко, умий личко, як ту скляночку,
 Візьмися вбочки за свої сорочки, підскоч до краю, бери сестру скраю.
 Подоляночка вибирає когось із кола і стає на його місце.
- Птахи** Господар і яструб вибирається жеребкуванням або призначаються вчителем. Решта учнів – птахи. Господар потай від яструба називає

кожного учасника гри: зозуля, ластівка, горобець, ворона, синиця, чайка, снігур, тощо.

Прилітає яструб. Між господарем і яструбом відбувається діалог: - За ким ти прилетів? – За пташкою. – За якою? – За зозулею (горобцем, вороною і т. д.). Названа пташка вибігає з гурту і яструб намагається її спіймати. Якщо ж яструб назвав пташку, якої немає серед учасників гри, ведучий замінює його. Гра триває доти, доки яструб не переловить усіх пташок. Упіймані пташки отримують додаткове завдання вчителя, наприклад, стрибати через скакалку.

Вибраний лічилкою вовк ховається, а діти, рвучи траву, примовляють:

І рву, і рву горішечки, не боюся вовка анітрішечки.

Сірий вовк

Вовк за горою, а я за другою, вовк у жупані, а я в сарафані.

Після цих слів вовк вибігає і ловить, а всі розбігаються. Кого вхопить, той стає вовком, і гра продовжується.

У річку гоп

Дві шеренги стають на віддалі 3-4 м. Ведучий дає команду: "У річку, - гоп!" – усі стрибають уперед. – "На берег, - гоп!" усі стрибають назад. Часто ведучий повторює однакову команду декілька разів. У такому випадку всі повинні стояти на місці. Хто стрибнув, той вибуває з гри (отримує штрафне очко). Гра продовжується доти, поки з шеренги не вийде останній гравець. Виграє команда, яка на кінець гри має менше штрафних очок.

Швидко по місцях

Гравці шикуються в шеренгу чи інший стрій, залежно від рівня підготовки. За командою вчителя "На прогулянку!" всі учні розбігаються по майданчику. За командою "Швидко по місцях!" усі повинні вишикуватись у вихідне положення. Хто із гравців першим займе своє місце, той стає переможцем. Забороняється штовхатись. Після команд не можна залишатись на своєму місці.